Teaching Guide				
Identifying Data				2019/20
Subject (*)	Transport and maritime commerce		Code	730496012
Study programme	Mestrado Universitario en Enxeñaría Naval e Oceánica (plan 2018)			
Descriptors				
Cycle	Period	Year	Type	Credits
Official Master's Degree	1st four-month period	Second	Obligatory	4.5
Language	Spanish			
Teaching method	Face-to-face			
Prerequisites				
Department	Enxeñaría Naval e Industrial			
Coordinador	Carral Couce, Luis Manuel	E-mail	l.carral@udc.es	
Lecturers	Carral Couce, Luis Manuel	E-mail	l.carral@udc.es	
Web				
General description	Coñecemento do mercado e actividade do Transporte Marítimo			

Study programme competences	
Code	Study programme competences
A6	A05 - Coñecemento dos mercados da construción e reparación de buques e dos seus aspectos legais e económicos, para a súa aplicación aos correspondentes contratos e especificacións.
A15	A14 - Coñecemento do comercio e do transporte marítimo internacional para a súa aplicación á definición e optimización de novos buques e artefactos.
A16	A15 - Coñecementos de economía e de xestión de empresas do ámbito marítimo.
B1	CB06 Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
B2	CB07 Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en ámbitos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B3	CB08 Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B4	CB09 Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
B5	CB10 Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en boa medida autodirixido ou autónomo.
B6	G01 Capacidade para resolver problemas complexos e para tomar decisións con responsabilidade sobre a base dos coñecementos científicos e tecnolóxicos adquiridos en materias básicas e tecnolóxicas aplicables na enxeñaría naval e oceánica, e en métodos de xestión.
B7	G02 Capacidade para concibir e desenvolver solucións técnica, económica e ambientalmente adecuadas a necesidades de transporte marítimo ou integral de persoas e mercadorías, de aproveitamento de recursos oceánicos e do subsolo mariño (pesqueiros, enerxéticos, minerais, etc.), uso adecuado do hábitat mariño e medios de defensa e seguridade marítimas.
C1	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.

Learning outcomes	
Learning outcomes	Study programme competences

Coñecemento dos mercados da construción e reparación de buques e dos seus aspectos legais e económicos, para a súa aplicación aos correspondentes contratos e especificacións. Coñecemento do comercio e do transporte marítimo internacional para a súa aplicación á definición e optimización de novos buques e artefactos. Coñecementos de economía e de xestión de empresas do ámbito marítimo. Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida. Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades. Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida. Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirigido ou autónomo. Ser capaz de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas. Falar ben en público Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.	AJ5 AJ14 AJ15	BC1 BC2 BC3 BC4 BC5 BJ1 BJ2	CC1

Contents	
Topic	Sub-topic

PARTE I. INTRODUCIÓN - O COMERCIO MARÍTIMO

Tema 1. Os PRINCIPIOS ECONÓMICOS DO COMERCIO MARÍTIMO

1. Introdución
2. Crecemento económico e comercio marítimo
Etapas do desenvolvemento económico
Ciclo de desenvolvemento do comercio marítimo
Relación crecemento - comercio
3. Factores explicativos do comercio marítimo
Produto Nacional Bruto
Zona xeográfica
Poboación
Recursos naturais existentes
4. Incoterms
Concepto- Clasificación
Relación co transporte marítimo; gastos de carga e estiba
5. Balanza de pagos e Balanza de fretes
Balanza de fretes marítimos
Balanza de servizos anexos ao transporte marítimo

Tema 2. DISTRIBUCIÓN XEOGRÁFICA DO COMERCIO MARÍTIMO

1. Evolución do comercio internacional, Teoría West line de evolución do comercio marítimo; Concepto
Potencias comerciais do mediterráneo; Fenicia, Cartago, Creta, Grecia e Roma, Cidades Estado; Venecia e Xénova, Liga Hanseática
Epoca das exploracións; Portugal e España
Países Baixos e Imperio Británico
Liberalización do transporte marítimo
O Pacífico
2. Países que comercian por mar; identificación de:
Zonas de actividade económica
Zonas de recursos naturais
Zonas cumpridamente poboadas
3. Área marítima do Atlántico
Atlántico, Canle de Suéz e Panamá Europa Occidental
América do Norte Suramérica
África Occidental
4. Area marítima do Pacífico e do Indico
Xapón -Asia -Oceanía-Oriente Medio -
Costa oeste de América -Costa este de Africa

PARTE II. O MERCADO DO TRANSPORTE MARITIMO

Tema 3. A ORGANIZACIÓN ECONÓMICA DO MERCADO DO TRANSPORTE MARÍTIMO

1. Introdución e xeneralidades:
Importancia económica do Transporte Marítimo
Relación Transporte marítimo - Comercio Internacional
Custo do transporte marítimo
2. O sistema de transporte marítimo - características desta actividade:
Inexistencia de stocks
Rixidez de ofértaa
Estatuto xurídico
Infraestrutura
Velocidade e regularidade
Prezo dos buques
Riscos
3. A demanda de transporte marítimo
Factores que a caracterizan
Clasificación de cárgalas
Graneis
Carga xeneral
4. A oferta de transporte marítimo; frota mercante mundial.
Tipos de buques mercantes
Desenvolvemento tecnolóxico
Incremento da tamaño
Especialización
Revolución nos sistemas de carga
Idade dos buques; vida física, vida tecnolóxica
5. O papel dos portos no sistema de transporte

Tema 4. Os CICLOS DO MERCADO DE TRANSPORTE MARÍTIMO

1. Ciclos económicos, relación co transporte marítimo
2. Características e frecuencia dos ciclos do mercado de transporte marítimo; Ciclos curtos e ciclos longos, etapas
3. Análise dos períodos seguintes:
1869 - 1914
1919 - 1938
1945 - 1995

Tema 5. O CATRO MERCADOS DO TRANSPORTE MARÍTIMO.

1.Mercado de fretes.
Time charter (trip charter, period charter)
2.Mercado de compra - venda de buques.
Procedemento
Relación entre prezo, nivel de fretes, idade e expectativas
Formulario ;Sae and Purchase Memorandum of Agreement (MOA) - Norwegian Salgues
3.Mercado de novas construcións.

Contrato de construción de buques - formulario AWES
4.Mercado de despezamentos.

Tema 6. OFERTA, DEMANDA E FRETE

1.O modelo do mercado
2.Análise da demanda de transporte marítimo
3.Análise da oferta de transporte marítimo
4.O mecanismo de formación do frete.
5.Frete no mercado da petroleiros - tarifa World - Scale

Tema 7. ESTIMACIÓNS E PREDICIÓNS

1.Xeneralidades.
2.Indices de fretes.
Baltic Exchange; índice BFI e BTI
Lloyd`s Ship Manager
3.Fontes documentais para a análise do mercado de fretes
Informes periódicos
Publicacións especializadas
Ordenes do mercado
4.Elaboración de predicións.
Previsión a curto, medio e longo prazo dos principais indicadores (niveis de fretes, equilibrio oferta/demanda, encargos de buques, etc.) Estudos de carácter xeral de oferta / demanda do transporte marítimo

Tema 8. O MERCADO DE NOVAS CONSTRUCIÓNS E DE DESPEZAMENTOS

1.Importancia do sector de novas construcións e reparacións
2.Evolución histórica do sector
3.Distribución xeográfica da capacidade de construción
4.Ciclos de mercado
5.Custo de construción - competitividade (produtividade, custos laborais, paridade respecto ao Dólar)
6.A industria do despezamento, localización e instalacións

PARTE III. A EXPLOTACION DO BUQUE

Tema 9. FLETAMENTO POR VIAXE, TEMPO E ARRENDAMENTO DO BUQUE.

1.Formas de explotación económica do buque; o contrato de fletamento
2.Formularios uniformes; vantaxes, tipos
3.Clausulado xeral das pólizas correspondente ao fletamento por viaxe (Voyage charter).
Cláusulas con referencia ás partes contratantes
Cláusulas que afectan o buque

Cláusulas con referencia cargar
Cláusulas referentes ás condicións de viaxe
Cláusulas varias
4.Poliza GENCON
5.Clausulado xeral das pólizas correspondente ao fletamento por tempo (Estafe charter).
Cláusulas referentes ao buque
Cláusulas con referencia ao período de fletamento
Cláusulas que determinan os dereitos e obrigacións de armador e fretador
6.Póliza BALTIME

Tema 10. LINEA REGULAR

1.Características
2.Coñecemento de embarque - definición, contido e tipos.
3.Regras da Haia-Visby - Bruxelas e Hamburgo.
Países cargadores e navieros
Contido
Ambitos de aplicación
4.Conferencias de fretes.
Historia
Clases de Conferencias
Vantaxes/inconvenientes
5.Marco xurídico internacional das conferencias - Código de conduta da UNCTAD.
6.Regulamentos Comunitarios - Paquete de Bruxelas.
7.Fórmulas de asociación entre servizos marítimos.
Acordos de aluguer de espazo
Servizo Conxunto
Consorcio Pechado
Empresa ou Naviera conxunta
Acordo de estabilización
8.Tarifas, estrutura
Estrutura
Criterios
Clases de fretes

Tema 11. CUSTOS DE CONSTRUCCION E EXPLOTACION

1.Estrutura do custo do transporte marítimo.
Concepto de custo
Clasificación tradicional; custos fixos e custos variables
2.Custos de capital- financiamento
Devolución ou amortización de créditos
Amortización contable Custo de oportunidade Factores influentes
3.Custos de operación
Mantemento e reparacións
Compoñentes

Circunstancias que afectan á partida
Formulación
Provisións e pertrechos
Tripulación e adestramento
Administración
4.Custos de viaxe
Custos proporcionais, consumos
Custos non proporcionais:
Custos de porto
Custos de paso de canles, comisións
5.Custos derivados da manipulación da carga
De carga/descarga
De operacións conexas (estiba, trincaje, acondicionamento de espazos)
6.Custos derivados do transporte terrestre da carga
7.Importancia relativa dos custos de acordo a factores tales como:
Tamaño, Tipo de buque, Tipo de explotación
Viaxe
8.Factores condicionantes do custo;
Velocidade, Idade, Rexistro
9. Economías de escala
10. Produtividade
Concepto,Optimización da velocidade de servizo
Optimización dos días de navegación en carga
Coeficiente de utilización do peso morto

Tema 12. ESTANCIA DOS BUQUES EN PORTO-OPERACIÓNS QUE SE DESENVOLVEN NO PORTO.

1.Operacións que se desenvolven en porto.
2.Importancia económica da fase portuaria do transporte marítimo
3.Demanda do transporte marítimo a un porto moderno
4.Produtividade das operacións portuarias
5.Modelos de xestión e administración portuaria
6.Lei de Portos do Estado- Portos de interese xeral.
7.Portos de titularidade estatal e autonómica.
8.Tarifas.

Tema 13. ADAPTACIÓN DO BUQUE Ao TRÁFICO

1.Tipos de cargas e buques
2.Evolución dos tipos de buques, Especialización
3.Adaptación do deseño á operación
4.Espazos para a contención da carga
5.Sistemas de transferencia
6.Dispositivos de estiba - trincaje

PARTE IV. REGULACIÓN DA SEGURIDADE E A NAVEGACIÓN

Tema 14. INSTITUCIÓNS QUE REGULAN O TRANSPORTE MARÍTIMO

1.III Conferencia Internacional sobre Dereito do Mar - Xamaica, Montego Bay
2.Estados do pavillón - OMI
3.Sociedades de clasificación
4.Organización internacional do traballo
5.UNTAD
6.Estados reitores do porto

Tema 15. Os REXISTROS DE BUQUES

1.Concepto e importancia do rexistro de buques.
2.Rexistros abertos ou libres fronte a rexistros pechados ou tradicionais.
3.Factores característicos dos rexistros libres.
4.Aspectos administrativos
Aspectos fiscais
Aspectos laborais
Aspectos técnicos
5.Pavillóns de conveniencia
6.Reacción dos países da Ou.C.D.E. ante o "Flagging out";
Actuacións posibles a nivel estatal
Rexistros especiais
Rexistros off-shore
Paso do control do estado do pavillón ao control por parte do estado do porto
7.Rexistro especial de Canarias (REBECA)

Tema 16. O SEGURO MARITIMO

1.Consideracións xerais.
2.Elementos persoais (asegurador, asegurado, coaseguro e reaseguro)
3.Modelos de pólizas aseguradoras marítimas
4.Suxeitos do seguro marítimo.
5.Seguro de casco
Desembolsos
Frete
Responsabilidade naviera
Mercadorías
6.Riscos.
7.Curmá
8.Clases de sinistros a efectos da súa liquidación
9.Seguros de protección e indemnización.

Tema 17. SEGURIDADE DA NAVEGACION

1.Sinistralidade marítima.
2.Accidentes da navegación
3.Abordaxe
Concepto
Clases
Salvamento
Concepto
Clasificación
Remuneración
Remolque.
Distinción entre remolque e salvamento
Remolque de altura e de porto - pólizas
4.Avaría grosa.
Regras de York e Anveres
Liquidación
5.Certificados gobernamentais e Certificados de clase.
6.Buque subestandar - actuacións para evitar a actividade de buques deste tipo.
Control do estado do porto. Acordos rexionais
Seguridade operacional (Código ISM)
Convenio de formación de 1995

PARTE V. Os TRAFICOS

Tema 18. TRAFICO DE GRANEIS - I

1.Introdución, orixes do transporte de graneis
2.Definición de cárgalas
Graneis líquidos
Graneis principais ou de primeira orde
Graneis secundarios ou de segunda orde
3.Estudo do sistema de transporte de graneis
4.Manexo dos graneis sólidos e líquidos.
5.Volume, orixe e destino dos tráficos.
6.Balance oferta/demanda e evolución recente.
7.Perspectivas a medio prazo.

Tema 19. TRAFICO DE GRANEIS - II

1.Cru e produtos do petróleo;-
2.As cargas e os buques
Volume
Orixe e destino dos tráficos
Balance oferta/demanda e evolución recente.
Perspectivas futuras
3.Produtos químicos:
As cargas e os buques
Volume

Orixe e destino dos tráficos
Balance oferta/demanda e evolución recente
Perspectivas futuras
4.Graneis Sólidos principais e secundarios;.
As cargas e os buques
Volume
Orixe e destino dos tráficos
Balance oferta/demanda e evolución recente
Perspectivas futuras

Tema 20. CARGA XERAL. Os SERVIZOS DE LINEAS REGULARES
1.Orixes das liñas regulares
2.A carga xeral, proceso de formación de unidades de carga - colectores.
3.Concepto de transporte intermodal
4.Evolución do tipo de buque a utilizar no tráfico.
5.Colectores:
As cargas e os buques
Volume
Orixe e destino dos tráficos
Balance oferta/demanda e evolución recente
Perspectivas futuras
6. Cargas Refrigeradas e frigoríficas;
As cargas e os buques
Volume,Orixe e destino dos tráficos
Balance oferta/demanda e evolución recente
Perspectivas futuras
7.Portos e terminais de colectores

.

Os bloques o temas siguintes desenrrolan os contidos establecidos na ficha de la Memoria de Verificación	Introducción - O Comercio Marítimo O mercado do transporte marítimo A explotación do buque Regulación da seguridade e a navegación Os tráficos. Coñecemento do comercio e o transporte marítimo internacional para a sua aplicación a definición e optimización dos novos buques e artefactos

Planning				
Methodologies / tests	Competencies	Ordinary class hours	Student?s personal work hours	Total hours
Guest lecture / keynote speech	A6 A15 A16 B1 B2 B3 B4 B5 B7 C1	47.5	47.5	95
Short answer questions	A6 A15 A16 B6	2.5	0	2.5
Field trip	A6 A15 A16	5	0	5
Personalized attention		10	0	10
(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.				

Methodologies	
Methodologies	Description
Guest lecture / keynote speech	Desenrrolo dos contidos
Short answer questions	Proba escrita correspondiente a conceptos teóricos y contenidos prácticos.
Field trip	Visitas a instalacions portuarias así como complexos industriaiss, tales como un parque de almacenamento de carbón.

Personalized attention	
Methodologies	Description
Field trip Guest lecture / keynote speech	NO SE ACEPTA LA DISPENSA ACADÉMICA Visitas a peiraos e instalacións portuarias

Assessment			
Methodologies	Competencies	Description	Qualification
Short answer questions	A6 A15 A16 B6	Contidos teorico e prácticos	100
Others			

Assessment comments

AVALIACIÓN

SISTEMA DE AVALIACIÓN Comprende ou conxunto dá valoración de todas as actividades realizadas a ou longo do cuadrimestre, máis a nota do exame correspondinte a convocatoria de xuño. A valoración detallada por actividades foi a siguinte: A participación activa nas clases de teoría e saidas de campo, representará ata un 10 % da nota. A participación activa nas prácticas, a realización dos casos prácticos correspondentes e a superación do exame de prácticas supoñerá un 40 % da nota. A nota do exame teórico representará o 50 % da cualificación final do alumno, debendo obter en dicha proba unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10. As notas de todas as actividades feitas polo alumno durante o cuadrimestre gardarase tamén para outras convocatorias.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN A nota final da materia dependerá de: Exame final parte teórica 50% Exame final parte práctica 40%. Participación en clase 10% Considerouse importante asistir a todas as clases e levar o traballo ao día, utilizando os recursos que se facilitarán a través da Facultade Virtual.

PAUTAS PARA A MELLORA E A RECUPERACIÓN Superada a nota mínima de exame poderanse obter puntos extra pola elaboración voluntaria de traballos dirixidos adicionais.

Sources of information

Basic	- Castro Ponte Alberte; Cota Mascuñana David; Carral Couce Carral; Vázquez Paula; Fraguela Formoso Jos (2015). O contrato de transporte. UNIDADES DIDÁCTICAS. Servizo de Publicacións da Universidade de Santiago de Compostela. ISBN 978-84- - Cota Mascuñana David; Castro Ponte Alberte; Carballo Sánchez Rodrigo; Carral Couce Luis; Fraguela Fo (2015). O comercio marítimo?. UNIDADES DIDÁCTICAS. Servizo de Publicacións da Universidade de Santiago de Compostela. ISBN 978-84- - STOPFORD MARTIN (2009). Maritime Economics. Routledge - PINACHO BOLAÑO- RIVADENEIRA, JAVIER (1996). Trafico Marítimo. FEIN - Raúl Villa Caro (2014). ESTUDIO DE LA INFLUENCIA del TRANSPORTE MARITIMO en el DESARROLLO VIVIDO EN EL PUERTO DE FERROL. Creaespace Bibliografía básica, composta por unha serie de monografías básicas para o seguimento dos temas máis importantes, analizando e comentando os contidos dos mesmos.Bibliografía de consulta adicional que complementa e ampla algunhas das cuestións que os textos anteriores non poden abordar, e que debido ao carácter referencial, optamos por presentar ao final do capítulo.BIBLIOGRAFÍA BÁSICASTOPFORD MARTINMARITIME ECONOMICSLondres 2009Editorial: Routledge793 páxinas- Trátase dun texto, que na súa terceira edición, establece unha valiosa introdución ao coñecemento integral do negocio do transporte marítimo. O autor como consecuencia da súa dilatada experiencia profesional e académica (profesor na Universidade de Cambridge), presenta un texto que combina aspectos moi variados do que poderiamos denominar "mercados do transporte marítimo". Este último feito resulta en especial reseñable, mentres a maioría dos tratados analizan unicamente o mercado de fretes, leste, enfócao a través do que o denomina como o catro mercados do transporte marítimo; o de fretes, o de compra / venda de buques, o de novas construcións e finalmente o de despezamentos. Este feito diferenciador resulta en extremo interesante para o enfoque da materia dentro da titulación de Enxeñaría Naval e Oceánica.De igual modo deixar constancia do interesante contido da longa lista de figuras e táboas, gran número delas de elaboración propia, que permiten realizar unha análise completa da evolución do catro mercados anteriormente citados.PINACHO BOLAÑO- RIVADENEIRA, JAVIERTRÁFICO MARITIMOMadrid 1996Editorial: Fondo Editorial de Enxeñaría Naval - Colexio Oficial de Enxeñeiros Navais560 pag.- A obra indicada constitúe a segunda edición (actualizada) dunha primeira publicación que data de 1975. Trátase por tanto dun manual de carácter xeral e xa clásico, máis destinado a alumnos profanos na materia, que a profesionais ou estudiosos. O Prof. Pinacho recompila na obra a súa experiencia ao longo da súa dilatada carreira docente universitaria.A obra estrutúrase en dous apartados fundamentais; o mercado do transporte marítimo e a empresa armadora, contendo en total 27 capítulos. Apuntar, igualmente, os apéndices, que até un número de 14, conteñen unha interesante información complementaria.A diversidade de contidos é importante, permitindo que a obra adquira ese carácter xeneralista, que permitirá ao alumno formarse unha idea previa do mundo do negocio marítimo.BRANCO ÁLVAREZ AQUILINOOs TRANSPORTES MARÍTIMOS DE LIÑA REGULARValencia 1997Editorial: Instituto Portuario de Estudos e CooperaciónAutoridade Portuaria de Valencia243 páxinas- Non cabe dúbida do espectacular desenvolvemento que determinou a evolución do transporte marítimo de liña regular no curso das últimas décadas do século XX . Ante esta situación cambiante, a monografía comentada, cobra especial relevancia pola súa amplitude de contidos e actualidade. Tocando aspectos portuarios e de consolidación da carga, que dalgún modo resultan tamén de interese no aspecto bibliográfico da materia de "Sistemas de Carga/Descarga", a obra resalta nos apartados dedicados á documentación da carga, as estruturas típicas da liña regular (conferencias de fretes, consellos de usuarios e a fórmula de cooperación entre servizos) e os transportes multimodales.

Complementary	- (). . AUTORES (p.o. de firma): Alberte Castro Ponte; David Cota Mascuñana; Luis Carral Couce; Paula Vázquez Rodríguez; José Ángel Fraguela FormosoTITULO: ?O contrato de transporte? (páginas de 1 a 26 ambas inclusive, de 26 páginas).REF. LIBRO: UNIDADES DIDÁCTICAS. Servizo de Publicacións da Universidade de Santiago de Compostela. ISBN 978-84-16183-25-8Sello de Calidad en Edición Académica, promovido por la Unión de Editoriales Universitarias Españolas (UNE) y avalado por la Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA) y la Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología (FECYT).Identificador de objeto digital (DOI) (06) http://dx.doi.org/10.15304/9788416183258AUTORES (p.o. de firma): David Cota Mascuñana; Alberte Castro Ponte; Rodrigo Carballo Sánchez; Luis Carral Couce; José Ángel Fraguela Formoso TITULO: ?O comercio marítimo? (páginas de 1 a 47 ambas inclusive, de 47 páginas).REF. LIBRO: UNIDADES DIDÁCTICAS. Servizo de Publicacións da Universidade de Santiago de Compostela. ISBN 978-84-16183-29-6Sello de Calidad en Edición Académica, promovido por la Unión de Editoriales Universitarias Españolas (UNE) y avalado por la Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA) y la Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología (FECYT).Identificador de objeto digital (DOI) (06) http://dx.doi.org/10.15304/9788416183296

Recommendations
Subjects that it is recommended to have taken before
Subjects that are recommended to be taken simultaneously
Subjects that continue the syllabus
Other comments
Para axudar a conseguir unha contorna inmediata sostido e cumprir co obxectivo da acción número 5: ---?Docencia e investigación saudable e sustentable ambiental e social? do "Plan de Acción Green Campus Ferrol":   A entrega dos traballos documentais que se realicen nesta materia: - Solicitaranse en formato virtual e/ou soporte informático   - Realizarase a través de Moodle, en formato dixital sen necesidade de imprimilos   - En caso de ser necesario realizalos en papel: -   Non se empregarán plásticos   -   Realizaranse impresións a dobre cara.   -   Empregarase papel reciclado.   -   Evitarase a impresión de borradores.- Débese de facer un uso sustentable dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.